

Historische Kring Losser (HKL)

De Historische Kring Losser zet zich sinds haar oprichting in 1969 in voor het behoud van het cultuur-historische erfgoed van de gemeente Losser (vooral van de dorpen Losser, Overdinkel en Glane), het vastleggen van informatie in publicaties en andere (audiovisuele) media en het organiseren van lezingen en exposities. Hierdoor blijft de kennis van het verleden actueel en wordt toegankelijk gemaakt voor een breed publiek.

Correspondentieadres:

Hogeweg 36
7582 CH Losser
Email: secretaris@historischekringlosser.nl
Website: www.historischekringlosser.nl

Bankrekening t.n.v. Historische Kring Losser

IBAN: NL 35 RABO 0337 3080 98
BIC: RABONL2U

Bestuur

Voorzitter

Thea Evers* Dr. Staringstraat 7 7582 BL Losser 053 5382613

Secretaris

Georg van Slageren* Hogeweg 36 7582 CH Losser 053 5382850

Penningmeester

Harry Dekkers Ludgeruslaan 12 7581 DD Losser 053 5387993

Leden

Peter Heerink Hogeweg 125 7582 CC Losser 053-5360520

Gerda Hogebrink Lutterstraat 55 7581 BT Losser 053 5381291

Andries Kuperus* Dr. L. de Bruijnstr. 12 7582 AA Losser 053 5383196

Chris Meekers Allemansweg 52 7582 HL Losser 053 7519669

Bennie Nijhof Kerkhofweg 195 7586 AD O'dinkel 053 5382778

Jack Scholtens* Heidehof 54 7581 VJ Losser 053 5385756

André van der Veer Willibrordlaan 38 7581 DT Losser 053 5383192

*) Redactie van Oet Dorp en Marke

Aangevuld met: Sietse Smit, Scholtinkstraat 54, 7581 GS Losser (053 538 6834)

Oet Dorp en Marke Losser

Wordt aan het eind van elk kwartaal toegezonden aan de leden van de HKL.

De jaarcontributie bedraagt € 15,00 (bij postverzending € 18,00) per jaar.

Overname (geheel of gedeeltelijk) en publicatie van artikelen is alleen toegestaan met toestemming van de redactie en bronvermelding.

ISSN: 1568-4711 (Oplage 1.050 ex.) (Druk: Drukkerij Jansen Losser)

Omslagfoto: Een winters oud-Losser, zoals nog maar weinigen het zullen kennen. Van links naar rechts: een stukje van het Hengelhoes, de hervormde kerk en het Aleida Leurinkhuis, gefotografeerd toen dit gedeelte van het dorpscentrum nog zichtbaar was vanaf de Brinkstraat.

Inhoudsopgave

Historische Kring Losser (HKL)	1
Van het bestuur	3
Van de redactie	6
Agenda.....	6
Jan Swennenhuis (1930-2016)	9
<i>Thea Evers</i>	
Ervaringen in Losser (2)	10
<i>Jan Swennenhuis</i>	
Ervaringen in Losser 3	12
<i>Jan Swennenhuis</i>	
Achternamen en bijnamen in Losser.....	13
<i>Frans Jacobs</i>	
Een brief uit Overdinkel naar Koningin Juliana	16
<i>Thea Evers</i>	
Over Bevers en Willem Lublinkhof gesproken	19
<i>Andries Kuperus & Georg van Slageren</i>	
Van de werkgroep markestenen	26
De tramwagon bij Overdinkel (het vervolg)	28
<i>Andries Kuperus</i>	
Paultjes herinneringen (8) De heg.....	29
<i>Paul Bulters</i>	
Velen hebben een mening zonder te weten (Herman Finkers)31	
<i>Georg van Slageren</i>	

Fotoverantwoording:

Tenzij anders vermeld zijn de foto's afkomstig uit het archief van de HKL.
Recente foto's zijn gemaakt door Andries Kuperus.

Fotoarchief Twentsche Courant en Dagblad Tubantia

In Oldenzaal in hartje stad aan de Kerkstraat 'daar wordt wat groots verricht'. Sinds 5 september zijn vrijwilligers daar, in het oude gebouw van de Rabobank bezig, om de foto's uit het historische fotoarchief van de voormalige Twentsche Courant en het Dagblad Tubantia te scannen en te digitaliseren. Die krantenfoto's stonden te verkommeren en af en toe letterlijk te verdrinken, in het voormalige krantengebouw aan de Getfertsingel in Enschede. Particulier initiatief heeft ervoor gezorgd dat alles nu veilig en droog in Oldenzaal staat. De foto's worden gesorteerd en gedigitaliseerd door een groep vrijwilligers. Het zijn meer dan 1,5 miljoen foto's, waarvan uiteindelijk, na sortering, ongeveer 800.000 daadwerkelijk gescand worden. De foto's beslaan het tijdvak 1950 t/m 1998, niet alleen uit Twente maar ook uit de Achterhoek en Salland. Na sorteren en scannen moeten alle foto's van een beschrijving worden voorzien. Hierbij moet u denken aan locatie, tijdvak, gebeurtenis, personen etc.

Na 8 weken waren de eerste 75.000 foto's gescand dus nog maar 675.000 te gaan.

Ons bestuurslid Peter Heerink zet zich daar ook in. En hoe! Met zijn militaire precisie zorgt hij voor een efficiënte logistiek en helpt ook bij de voorselectie en het scannen van de foto's. Voor deze streekgebonden operatie zijn dus alleen de foto's uit Twente, Salland en de Achterhoek van belang.

Ik ben er op een ochtend gaan kijken en diep onder de indruk weer thuisgekomen. Peter schat in dat hij daar nog zo'n vier maanden bezig zal zijn. En hij gaat er vier ochtenden in de week naar toe. De Historische Sociëteit Enschede-Lonneker heeft nu toegezegd om met enkele mensen de 'Enschede dozen' te gaan aanpakken. Het is namelijk zo, dat Historische Kringen die aan dit project meewerken, in de toekomst gratis kunnen beschikken over het fotomateriaal. Wij 'vallen dus al in de prijzen' door de inzet van Peter Heerink. Ik moet zeggen dat mijn vingers jeukten toen ik dit allemaal zag, maar wij hebben in ons onderkomen in Martinusplein 16 nog zoveel werk (en ook de 'normale zaken' moeten worden afgewerkt), dat het niet verantwoord zou zijn om ook nog naar Oldenzaal te gaan. Maar het zou wel heel fijn zijn als Peter Heerink daar meer man/vrouwkracht zou krijgen. Met bijna 1000 leden zouden er onder u toch mensen moeten zijn die hierbij willen helpen. En denkt u nou niet 'met bijna 1000 leden...dan hebben ze mij niet nodig'. We hebben u juist wel nodig! De tuin wordt een dooie boel in de komende winter. Daar hoeft u geen tijd aan te besteden. De fiets pak-

ken omdat het zulk mooi weer is, dat zal ook een zeldzaamheid zijn en die fijne winterwandeling die kunt u gewoon blijven maken.

Om u een idee te geven van wat ik daar snel vond (stom toeval, maar zoals ik al zei, mijn vingers jeukten, dus ik kon niet van die bakken afblijven), was een envelop met het opschrift 'Losser L.T.S.' (lagere technische school). Daarin zat de onderstaande foto met op de achterkant de tekst: 'Het voormalige G.E.B.-gebouw aan de Overdinkelsestraat waarin de l.t.s. zal worden gehuisvest', gedateerd 1/1-1966.

Nu had ik in familieverband hier eens iets over gehoord. Mijn schoonvader G.J. Evers (1912-2001) was directeur van de katholieke technische school St. Bernulphus in Enschede aan de Kuipersdijk, een school waar veel leerlingen uit Losser en Overdinkel naar toe zijn gegaan. Hij vertelde mij eens dat hij in 1965/1966 bezig was geweest ook in Losser een school of dependance van de grond te krijgen, maar dat dit uiteindelijk was afgeketst, omdat de toenmalige ULO dat niet zag zitten. Toen ik bij de HKL kwam heb ik er eens naar geïnformeerd, maar niemand uit het toenmalige bestuur wist hier iets van. Het werd zelfs ontkend. En dan stuit je in dit fotoarchief op het bewijs en bovendien is het een foto die wij nog niet eerder hadden gezien. Zomaar een voorbeeld van wat daar te vinden is.

Het oude GEB-gebouwtje stond aan de Overdinkelsestraat. Die begon toen midden in het dorp bij de huidige parkeerplaats Langenkamp en liep dan links van de spoorlijn via de huidige Smalmaatstraat naar Overdinkel. Rechts van de spoorlijn lag de Gronausestraat. In dit gebouwtje was later een sociale werkplaats gevestigd. Nu staat daar het appartementencomplex De Langenkamp.

Heeft u zin en tijd om te helpen bij deze monnikenklus! Hebt u interesse mee te werken aan dit schitterende initiatief, waar ook de Historische Kring Losser profijt van zal hebben omdat we de foto's mogen gebruiken, stuur dan een email aan nieuwsbrief@historischedringlosser.nl of bel naar Peter Heerink 06-83366335.

Ik hoop dat hij spoedig hulp en gezelschap uit Losser krijgt.

Thea Evers

In memoriam Hans van Huizen (1923 – 2016)

Kort voor het ter perse gaan van dit nummer van Oet Dorp en Marke ontvingen wij bericht van het overlijden op 11 november van Hans van Huizen uit Denekamp. Hans was in Losser geboren. Zijn loopbaan bij de douane bracht hem buiten Losser en na terugkeer in Twente ging hij wonen in Denekamp, waar zijn vrouw vandaan kwam.

Ik leerde Hans kennen in 1998 tijdens een tentoonstelling in het Aleida Leu-rinkhuis ter gelegenheid van het verschijnen van het boek '400 jaar Hervormden in Losser'. Toen merkte ik al hoe Losser hem nooit losgelaten had. Losser bleef trekken en dat heeft hij in de jaren 2000 tot 2014 verwoord in negentien bijdragen voor Oet Dorp en Marke Losser. Variërend van gedichten en verhalen over kerk, muziek en sport in Losser tot het verhaal over de familie Van Huizen en over tante Fem (in 2007/2). Maar het verhaal dat op mij de meeste indruk heeft gemaakt is de beschrijving van zijn jeugdijaren aan de Gronausestraat in 2000/2. Hans 'schildert' daarin op een prachtige manier, in woorden, hoe de omgeving van zijn geboortehuis er in de jaren voor de oorlog uitzag en wat je daar als kind allemaal kon beleven.

Hij sloot zijn verhaal af met een citaat van Blaise Pascal (1623-1663): *De tijd gaat voorbij zeggen we, maar wij vergissen ons. De tijd blijft, maar wij zijn het die voorbij gaan.* Die laatste zin is nu letterlijk op Hans van Huizen van toepassing geworden. Wij zullen zijn gedachtenis in ere houden.

Georg van Slageren

Schenkeningen

De familie van wijlen mevrouw B. F. de Jong-Schneumann, schonk ons de door haar verzamelde bidprentjes. Mevrouw R. Jonkers schonk diverse boeken, evenals de heer J. Oosterveld. Van de dames Breukers-Hassing en Masselink-Hassing kregen wij originele ansichtkaarten van omstreeks 1930. En van Marco Damhuis ontvingen wij enkele melkcontroleboekjes van omstreeks 1960 (behorende bij melkbus 158 van 'Dinkelland'), die hij vond op de zolder van het door hem gekochte huis van de familie Ter Heersche aan de Voswinkelsteeg. Hartelijk dank voor al deze schenkingen.

VAN DE REDACTIE

Rectificatie en aanvulling

Paul Padberg, kleinzoon van Hendrik Muller(1889-1971), 'n groot'n Muller, stuurde ons een reactie op het artikel van Andries Kuperus (2016-2) 'Hoe Losser werd aangesloten op het elektriciteitsnet', waarin zijn grootvader een belangrijke rol speelde. Het is altijd leuk om reacties te krijgen op Oet Dorp en Marke, want dat maakt het blad nog levendiger en bewijst, dat het met aandacht gelezen wordt.

Paul Padberg vertelt, dat zijn opa ook na 1930 het elektriciteitsnet bleef onderhouden en uitbreiden. 'Als kleuter (ca. 5 a 6 jaar) mocht ik met opa (Hendrik Muller) mee om met name in Beuningen het net te vernieuwen of uit te breiden. Ik ben geboren in 1945, dus zal mijn opa waarschijnlijk midden vijftiger jaren het werk voor de gemeente opgezegd hebben.'

Een mooie aanvulling op het eerdere artikel, waarvoor we Paul Padberg hartelijk danken. In een volgend nummer zullen wij meer aandacht besteden aan de ondernemende familie Muller.

AGENDA

Maandag 2 januari: Niejaarsvisite

Traditiegetrouw beginnen we de eerste maandag van het nieuwe jaar met de Niejaarsvisite. En dat is dus al op 2 januari. U hebt nauwelijks de tijd om bij te komen van de 'guten Rutsch ins neue Jahr', zoals onze oosterburen zo mooi zeggen.

De boerenjong's staan dan al maanden in de week en de knieperkes zijn ongetwijfeld heerlijk bros. Daar zorgen wij voor. Thea Evers en Jack Scholten hebben weer een quiz samengesteld, waarbij ook andere bestuursleden vragen hebben aangedragen. Met behulp van mooie plaatjes zullen zij uw kennis toetsen. En de winnaars kunnen natuurlijk een attentie mee naar huis nemen. Geen vol programma die avond, maar op de eerste plaats een gezellig samenzijn, waarbij we elkaar het beste kunnen wensen, met kennissen kunnen praten en nieuwe kennissen kunnen opdoen.

Op deze avond willen we ook ons 900ste lid extra verwelkomen en een attentie aanbieden. Voor alle duidelijkheid: 900ste klopt echt. Die inschrijving was op 26 juni tijdens de 'Samenloop voor Hoop' in Overdinkel. Dat we nu al dicht bij de 1000 zitten klopt ook. Een groei waar we heel blij mee zijn.

Maandag 13 februari: Oost Nederland in de Middeleeuwen; met daarbij aandacht voor de archeologische opgravingen op 't Zijland; door Henk van der Velde

Eind juli/begin augustus 2013 werden er, in het kader van de geplande nieuwbouw op het terrein van 't Zijland, opgravingen verricht aan de Langenkamp/Braakstraat. Er zijn bij die opgraving sporen gevonden van twee middeleeuwse erven uit de 10e en de 12e eeuw. De aangetroffen sporen (o.a. waterputten en paalsporen) behoren mogelijk bij erve Ecberting en Ther Benthe, die al in laatmiddeleeuwse registers genoemd worden. Beiden waren al in het begin van de 19e eeuw uit het straatbeeld van Losser verdwenen. Het vondstmateriaal bestaat uit fragmenten handgevormd aardewerk en importaardewerk uit Duitsland, fragmenten metaalslak, botfragmenten (slachtafval) en verbrande leem. Er werd ook gemeld, dat er veel oudere sporen van bewoning zijn gevonden, dan eerst werd aangenomen en wel uit het Neolithicum, de Jongere Steentijd, zo'n 5000 tot 4000 v.Chr. Het duurt altijd enige tijd voordat zo'n opgraving helemaal in kaart is gebracht en beschreven is. Het rapport is afgelopen zomer gereed gekomen. Henk van der Velde van ADC ArcheoProjecten, die hierbij betrokken was, houdt voor de HKL een lezing over Oost-Nederland in de Middeleeuwen en enkele opgravingen, die hierop betrekking hebben, waaronder ook die in Losser op 't Zijland. Hij studeerde archeologie en geschiedenis aan de Vrije Universiteit in Amsterdam en ontwikkelde zich tot een allround archeoloog. Hij promoveerde in 2011 op een onderzoek naar de lange termijn geschiedenis van het Oost-Nederlandse cultuurlandschap.

Waterput in de opgraving 't Zijland.

Maandag 13 maart: De IJssellinie in de Koude Oorlog; door Cees Hoogendijk

Cees Hoogendijk van de Historische Kring Wederden te Wierden houdt een unieke presentatie over De IJssellinie, het verdedigingswerk dat in de vijftiger jaren van de vorige eeuw, een eventuele Russische aanval vanuit het oosten tot staan moest brengen, of in ieder geval zo veel mogelijk moest vertragen. Tijdens deze presentatie wordt uitleg gegeven over hoe Nederland na de Tweede Wereldoorlog bijna geruisloos in de Koude Oorlog terecht kwam. De verdediging tegen de USSR (de Russische Beer) berustte op verouderde strategieën en denkpatronen en ook de Losserse bevolking had eventueel de gevolgen hiervan kunnen merken.

De IJssellinie werd onder uiterst strenge geheimhouding aangelegd tussen 1951 en 1954 door meerdere (grote) bedrijven, die van elkaar niet wisten en mochten weten waar ze nu eigenlijk mee bezig waren. Ook over wat precies de functie van het geheel was, werd men (toen) in het ongewisse gelaten. Cees Hoogendijk, in het dagelijkse leven als Chief Operations werkzaam bij de luchtverdediging van de Koninklijke Luchtmacht, zal niet alleen de bouw en het functioneren van de linie toelichten, maar ook ingaan op de effectiviteit ervan. Daarnaast worden in het kort ook nog verbanden gelegd met Losser en omgeving ten tijde van de Koude Oorlog.

Commandobunker uit de IJssellinie. (Foto Buurtlink)

De lezingen vinden plaats bij Grand Café Smit, Brinkstraat 34-36 in Losser en beginnen om 20.00 uur.

JAN SWENNENHUIS (1930-2016)

In memoriam

Op zaterdag 27 augustus jl. overleed Jan Swennenhuis. Sinds december 1999 schreef hij elke maand een 'Doemspieker' (punaise) in de Stad en Land pagina van de Twentsche Courant Tubantia. Zeventien jaar lang vertelde hij daarin over kleine en grote zaken, het leven van alledag in Twente, de natuur, maar ook over (wereld)milieuproblemen, de honger in Afrika en over zijn persoonlijk leven. Ontroerende stukken tijdens de ziekte van zijn vrouw maakten veel indruk. Hij was een rasverteller en moet een geweldige 'meester' zijn geweest tijdens zijn lange schoolcarrière.

*Jan Swennenhuis
(foto Tubantia).*

Jan Swennenhuis schreef in het Twents, de taal waarmee hij als geboren en getogen Luttenaar was opgegroeid. En dat deed hij zo goed, o.m. in 'n Bod-brief van de Kreenk vuur de Twentse Sproak, 'n Hoesbrief van de Dree Marken en natuurlijk in de 'Doemspieker', dat hij in 2014 winnaar werd van de Twentse Taalprijs. Ook in Oet Dorp en Marke mochten wij de laatste jaren een aantal stukjes van hem plaatsen over oud-Losser.

Na de jaarwisseling 2015/2016 belde hij enthousiast op om te bedanken voor de fraaie verjaardagskalender met ingekleurde foto's van oud-Losser, die alle leden gratis hadden gekregen. Dat had weer de herinnering doen herleven aan het Losser van zijn jeugd. 'Jullie krijgen weer een paar stukjes' beloofde hij. En dan hoefde je er ook niet lang op te wachten. Drie dagen later zaten er al twee bij de mail en de volgende dag kwam er nog een.

In het maartnummer hebt u kunnen lezen over zijn 'Ervaringen in Losser', toen hij in de crisisjaren als jongeman werd ingeschakeld bij het uitgeven van de fietsenplaatjes voor de rijwielbelasting. In dit decembernummer plaatsen wij zijn laatste bijdragen. Daaruit blijkt dat de start van zijn onderwijs-carrière mede in Losser begon. En het ambacht van kleermaker weet hij moeiteloos te koppelen aan de huidige tijd.

Met Jan Swennenhuis is een open, nieuwsgierig en bijzonder mens heengegaan, die met zijn schrijverschap in het Twents veel heeft betekend voor de regio en door zijn lezers, ook in Oet Dorp en Marke, gemist wordt.

Thea Evers

ERVARINGEN IN LOSSER 2

Op 15 juli 1947 ben ik slaagd veur het diploma MULO A en denzölfden oavend zat de heer Hilberink bie oons an de toafel: hee har direct nen kantoorbedeende nöadig en of ik bie hem in Losser wol kommen wearken: 'n volgenden dag beginnen! Ik heb het examenfeest van oonze klas zölf mist den dag! Het kantoor van de Plaatselijken Bureauhoalder was in het stationneke an de Gronausestroat en had ne oppervlakte van $\pm$ 10 bie 10 veerkaante meter, woarin twee bureaus en éne toafel. Der was genne kökken, mer wa 'n klean WC-tje. 'n Loket woar ad de klaanten zich konden mealden. Miene taak was supereenvoudig: wat licht kantoorweark en typen. Ik had in 1945 mien typediploma al haald, mien eerste officiële diploma! Wieders had ik op dat kantoor, woar behalve de chef Hilberink ok nen Bevers wearkte, de taak um tweemoal daags koffie op te halen bie nen familie (ik dach Snippers) an de Gronausestroat; dee koffie stun aait kloar as ik um tien uur en half veer kwam. Den Kantoorklerk Bevers den har ne gezoonde boetenkleur as van mennigen boer en hee stun ok de leu an het loket te woord in de Twentse sproak. Ik heb doar wearkt töt 15 sept. 1947 want dow ben ik an het weark goan in Hengel bie het Telefoondistrict.

Miene tweede oetvoerige kennismaking was in oktober 1953. Ik was in juni begonnen met de studie veur schoolmeester en mos doarveur stage lopen op ne school. Bie het Telefoondistrict kreeg ik alle metwearking: iederen zoaterdag (was nog aait nen wearkdag en ok schooldag töt twaalf uur), iederen zoaterdag kreeg ik onbetaald verlof um stage te kunnen lopen. Meester Lemmink, hoofd der school (Aloysiusschool), hetten mie welkom in oktober, want de Inspecteur in Hengel had toestemming verleend um doar miene tachtig uur praktijk op te doan. Den eersten zoaterdag van de stage zal ik nooit vergetten. Alleen al het feit dat ik op nen normalen wearkdag um half acht in 'n trein van Oldenzel noar Hengel zat, um doar um precies acht uur – en genne minuut eerder! – an het weark te goan. En noe, ... noe kon ik um half neggen op de fiets stappen en op mien dooie gemak noar Losser fietsen. Alle leerkrachten efkes ne haand doan um mie veur te stellen – ik keande 'n paar leerkrachten al völ langer – en vrög an meester Lemmink woar ik hen mos goan. Doar was hee rap met kloar: goa mer met miene vrouw met; den hef de tweede klas en dee weet der van. Dus ik noar de tweede klas en heb doar veur het spölkwartear 'n paar lessen volgt. Bie het begin van het spölkwartear zear de juffrouw: 'Noe hes wa zeen hoo dat geet in de tweede klas; doe mags voart de klas oawernemen want ik mot in hoes nog ofwaske!' En de hele schooltied noa het spöllen heb ik de juffrouw nich wier zeen! Op het rooster zag ik wat ik mos

gewwen. De keender konden mie angewwen woar de rekkenbeukskes en zoa lagen in ne kast en töt twaalf uur heb ik dreaid asof ik ne gewone meester was! Het was natuurlijk ne mooie ervaring, mer het had met 'begeleid' stagelopen niks van doan.

De tweede zoaterdag was ik wier op tied bie de Aloysiusschool. Juffrouw Lemmink kwam teggen neggen uur vanoet hearen hof – dee lag teggen 'n spölplaats an – anlopen en kwam direct op mie of en zear: 'Oh, mooi, doe bis der wier! Het is goad goan veurige wek, dat zear mienen man! Ik heb in hoes nog weark zat, dus doe kaans wier mooi leren lesgeewwen!' En zoa ging dat 'n wek of tien achter mekaar! Ik wol dus ok wa es ne andere klas hemmen en dat zear ik teggen het hoofd en dat had resultaat: de doaropvolgende wek ging meester Lemmink noar de klas van ziene vrouw en ik kreeg de zesde klas! Dow ik miene tachtig verplichte uren der op had zitten hef meester Lemmink zien verslag an de Inspecteur loaten zeen. Het was 'n onwies mooi verslag mer het had gen eankel verbaand met wat der echt was doan an de begeleiding van nen schoolmeester in de dop!

Jan Swennenhuis

De speelplaats van de Aloysiusschool met op de achtergrond het burgemeestershuis en links het nieuwe pand van slager Luijzerink. Tijdens het speekwartier wandelden er altijd een paar leerkrachten over de speelplaats om een oogje in het zeil te houden. De middelste van de drie is A.B. Lemmink, hoofd van 1930-1955.

ERVARINGEN IN LOSSER 3

In een van de veurgoande oetgaven van Oet Dorp en Marke las ik, dat in de tied van Tjibbe Knol – dus umstreks 1900 – de manleu 'n ni'j pak veur 'n zundag bie nen snieder mossen loaten maken. Dat betekende dus: 1e bezeuk dan nam 'n kleermaker de moat en dee schreef hee op. Bie dat eerste bezeuk wör ok oawerlegd oawer welke kleur, soort stof enz enz deur de opdrachtgewwer wör weanst. Noa verloop van tied kwam het tweede bezeuk: passen want 'n rowenvoarm had 'n snieder kloar mer hier en doar mos nog luk veranderd wörden. Zo'n half-óf-pak zat nog himmoal vol dröar want doar was 'n snieder met gangs. Noe döar zich het ge-val veur dat mien oaldste breur – dee nog nét veurdat de moatkostuums kaantkloar bie ten Brink kocht konden wörden – bie het “volgröaid” wörden dus nog noar nen kleermaker mos en in dít geval was dat – as ik het good heb – Poets-Gerrad (Vos) in Losser. Het was veur mien breur de eerste ervaring met nen snieder. En noa het tweede bezeuk was hee himmoal van de wies: Met 'n verdretig gezicht zear heet eggen oonze mama: Zo'n pak met ammoal dröadkes der an, wil ik nich hemmen! Geleidelijk wör het veur hem dudelijk, dat hee 'n heel net pak zol kriegen, zonder dröar!

Dat haandweark van nen snieder kom ie nich meer teggen as toondertied. Natuurlijk a'j 'n kaantenkloar pak koopt bie nen manufacturenzaak, dan mot der mangs nog wa wat veranderd wörden. Zo'n confectiepak hef iets te lange piepen of mot in de taille nog iets innömmen wörden of iets dergelijks. Achter den weenkel of op 'n ander adres zit aait wa nen snieder dee de opdracht oet 'n weenkel kan oetvoeren. Deur het opkommen van de confectieklearen is het vak van kleermaker fleenk in de verdrukking kommen, net as 'n helen hoap andere hand-wearksleu. Kloompenmakers bent ok völ dunner zeaid, net as schoonmakers of echte fietsen-makers. Mer as oe televisie het op 'n bepaald ogenblik nich meer döt, dan mu'j es proberen um nen 'monteur'te achterhalen, dee weet wat der an schot en hoo het het apparaat wier an 't dreaien kan kriegen. Ik heb mie loaten vertellen dat ie – as ne koplamp van 'n auto kapot is – dan mu'j bie de garage nen zet wochen, want ne ni'je laamp inzetten is onwies zwoare op-dracht. Mer ja, ... zoa geet dat in de moderne wereld.

Jan Swennenhuis

Het huis van kleermaker G. Vos aan de toenmalige Markt/Lutterstraat, gefotografeerd in 1914. Op de bovenverdieping was de werkplaats en achter het linker raam is zeer vaag G. Vos. jr. te zien. De familie poseert in de tuin: G. Vos sr. met zijn vrouw H. Vos-Beernink en kinderen. Later werd dit de winkel Vos' Herenmode.

ACHTERNAMEN EN BIJNAMEN IN LOSSER

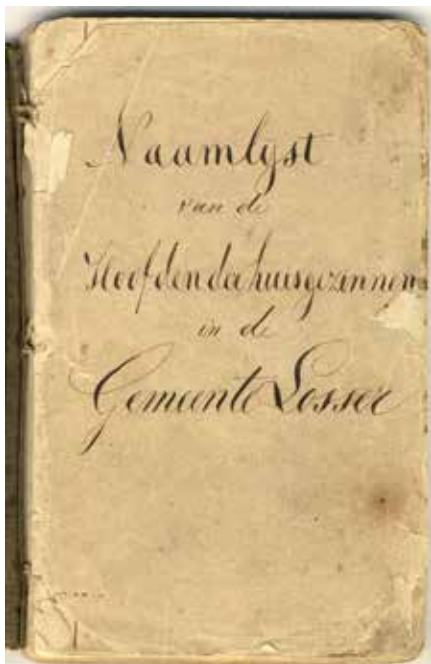
Met de invoering van de Burgerlijke Stand in de Franse tijd kwam er de verplichting voor iedere Nederlander om een achternaam te hebben. In sommige streken van het land was dit daarvoor nog geen gebruik en er waren mensen, die zich tegen deze verplichting trachtten te verzetten door ridicule namen te kiezen. Daaraan danken hun nazaten nu achternamen als 'Naaktgeboren' of 'Vroeg in de wei'. Maar in Twente was het hebben van een achternaam al algemeen gebruik. Zo zien we bijvoorbeeld in het Verpondingenregister van 1601 dat er van de 26 personen, die in dorp Losser belastingplichtig waren, er geen één geen achternaam had. Veel achternamen uit die tijd (Lippinkhof, Bloemen, Hulst, Hermans, Luttikhuis, Zuithof) komen we nu nog tegen in het telefoonboek van Losser.

Maar in de Marke Losser lag dat iets anders. Daar worden in het Verpondingenregister geen vóór- en achternamen genoemd, maar men wordt

aangesproken met de naam van de boerderij waarop men woont. En op die manier worden de namen van de gewaarde erven bewaard: Kraesgenberg, Lentfert, Schiltkamp, Luijering, Ter Heersche en vele anderen worden nu in de Franse tijd de officiële achternamen.

Wat nu als een erf in andere handen overging? Omdat veel erven horig waren gebeurde dat niet zo heel vaak: de oudste zoon volgde zijn vader op als 'vazal'. Maar als er geen zoon was dan kon ook een dochter leendraagster worden. Als die trouwde nam haar man de naam van het erf over. Vaak met de toevoeging 'Nije'. Als er nog oudere broers van de overleden boer op de boerderij woonden (de 'eumkes bie de herd'), dan kregen die soms 'Olde' als toevoeging bij hun naam. En soms werd een volgende generatie zelfs Olde Nije ..... genoemd. Maar dat aanpassen van de achternaam kon dus officieel niet meer na 1800. Of toch....?

Het is tot ver in de twintigste eeuw nog gebruik geweest dat Lossernaren naar elkaar verwezen met hun bijnamen. En die bijnamen gingen dan van generatie naar generatie over. Als ik bij mij aan de Strokappenweg mijn buurvrouw vraag: 'Waar is komend joar het nieuwjaarsviesiet in onze noaberschap? Is da bie Schuurboer of Trienjochum? Nee, bie Bekswafert.' En dan weet ik dat het dus niet bij de familie Brake of Meijering is maar bij Elshoff.

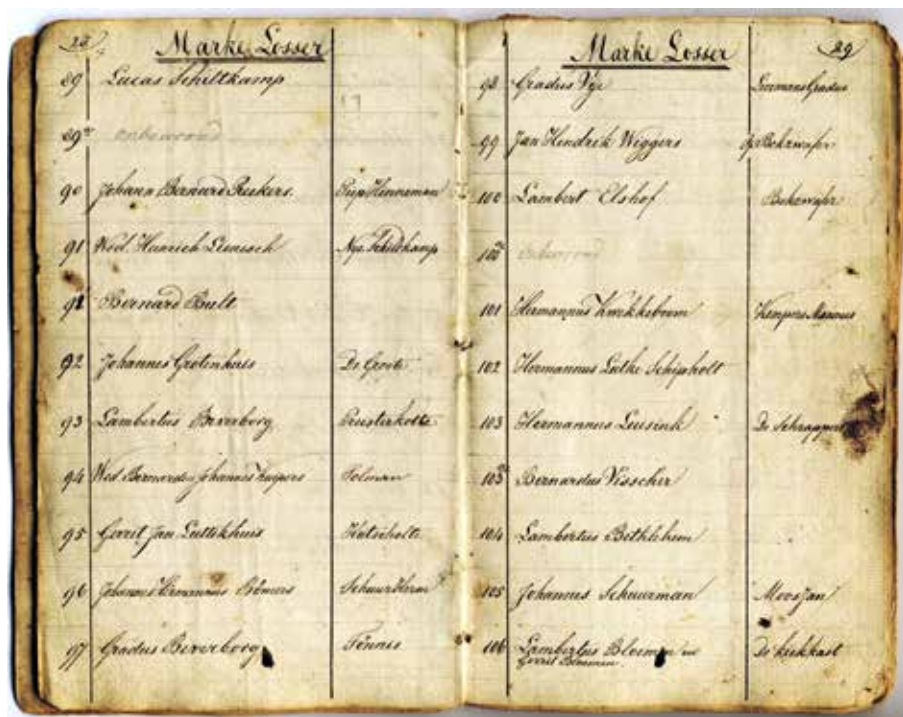

Het namenboekje van veldwachter Ruegg.

Als je een nieuwkomer bent in Losser is dat even wennen. Zo ook voor de nieuwe veldwachter, Heinrich Ruegg, die in 1842 naar Losser kwam. Hij was geboren in Zwitserland en als militair naar hier gekomen en in Losser getrouwd. Misschien met behulp van zijn vrouw, Geertruida Grunder, schreef hij van alle gezinshoofden in Dorp en Marke Losser hun huisnummer, hun officiële naam en hun bijnaam op. Het boekje is bewaard gebleven en in de collectie Holst, in het archief van de Historische Kring Losser te vinden. Het boekje moet geschreven zijn tussen 1842 en 1851.

Die bijnamen, vooral van mensen in het dorp, refereerden vaak aan het beroep dat men uitoefende of aan de familierelaties. Zo wordt Helena Nijhuis aangeduid als EijerBerends klop. Zij was de dochter van Berend Nijhuis die EijerBerend genoemd werd. Maar in de Marke kwam het veel vaker voor, dat de bijnaam te maken had met het erf waarop men woonde.

Zo noteerde veldwachter Ruegg de namen en bijnamen in zijn werkgebied.

Natuurlijk ben ik eerst op zoek gegaan naar de namen en bijnamen van de bewoners aan de Strokappenweg. In het boekje van veldwachter Ruegg vinden we in de Marke op huis nummer 96 Johannes Hermanus Bömers, 'SchuurHerm', op nummer 98 Gradus Vije, 'LiermansGradus' en op nummer 100 Lambert Elshof 'Bekswafer'. Directe verwijzingen dus naar de erven in mijn noaberschap aan de Strokappenweg.

Maar er zijn ook 'bijnamen' die vraagtekens oproepen. Waarom heten vader en zoon Beverborg die op 'de Kap' woonden, allebei Tönnis?

We willen tenslotte een aantal namen noemen die opmerkelijk zijn:

Johan Bernard Reekers – Piep Hinneman
 Geertruida Teunissen – Uitroepersklop
 Bernard Heinrich Morbeck- De toetert

Willem Nusmeier – De Boeman
 Aleida Sneuink – Het kaniénke
 Jan Derks – Het baksteentje

Gerardus Johannes Holst- De Ratelflut
Susanne Krabbe – Saayet weversche
Gerrit Jan ter Roeke – Poepenborg
Lambertus Bloemen – De Kiekkast
Bernard Wensink – Spuit Berend

Jan Nijkerken – VoogsJan
Willem Klisters – Wipstrik
Gradus Leusink – De Tark
E. Hollink – Modesnijder
Jan Wigger – De Stork

Wie van de lezers van 'Oet Dorp en Marke' kan meer licht laten schijnen op deze bijnamen?

Frans Jacobs

EEN BRIEF UIT OVERDINKEL NAAR KONINGIN JULIANA

Zuster Castissima Neefjes, van de orde van de Dochters van Onze Lieve Vrouw van het Heilig Hart, werd in 1959 hoofd van de meisjesschool in Overdinkel.

Na de Bevrijding werd er op de Twentse arbeidsmarkt naast de textiel, volop andersoortig werk aangeboden. Met name de bouw bood veel werkgelegenheid. Er trad langzamerhand ook een zekere textielmoeheid op. Arbeiders wilden niet meer werken in de textiel fabrieken en hun kinderen ook niet. 'Mijn kind niet meer de fabriek in' was een veelgehoorde uitspraak.

In Overdinkel speelden de textiel fabrieken in Gronau en Enschede een grote rol. Het was allemaal textiel in het kerkdorp. En die gerichtheid op de textiel bleef nog lang zo. De kinderen van een timmerman of metselaar gingen nog wel eens naar de ambachtsschool. Maar de anderen gingen met 14 jaar de fabriek in. Een enkeling ging naar de ULO. Maar voor meisjes was dat helemaal niet aan de orde. Het stond voor hen helemaal vast, dat zij na de lagere school in de textiel zouden gaan werken of in de huishouding. Doorleren was kortom niet nodig en zeker niet voor een meisje. Wanneer je leven zo vast lag, zag je het nut van de school niet zo in.

Zuster Castissima en haar meesters en juffen hadden dan ook te maken met weinig gemotiveerde meisjes. Tot 1953 was nog nooit één meisje naar het middelbaar onderwijs doorgestroomd. Dat lag niet aan de intelligentie, maar aan de omstandigheden waarin ze opgroeiden en aan wat toen normaal werd gevonden.

Zuster Castissima slaagde er met veel overtuigingskracht in, om meisjes (en niet te vergeten hun ouders) te motiveren naar het Carmel lyceum in Oldenzaal te gaan of naar het in 1953 geopende Jacobus College in Enschede.

Maar ook de minder getalenteerde jongens en meisjes werden niet vergeten. Zuster Castissima en de andere leerkrachten gaven deze kinderen extra aandacht. Ze werden alleen naar het Buitengewoon Lager Onderwijs (BLO) verwezen als het echt niet anders kon. Die kinderen gingen met de bus naar Enschede of Oldezaal en kregen, geheel ten onrechte, toch een beetje het stempel van 'minder begaafd tot zwakzinnig'. Ze vielen buiten de groep, kregen moeilijker vriendjes of vriendinnetjes en niemand wilde dat natuurlijk graag.

De school zocht interne oplossingen en er werden extra leerkrachten aange trokken. Een vooruitziende blik, naar het systeem dat we nu kennen: 'Weer samen naar school'. (Maar die extra leerkrachten zijn er nu niet). Die extra leerkracht werd ook in Overdinkel een probleem. Zuster Castissima liet haar onderwijshart spreken en schreef een brief naar de Koningin.

Overdinkel, 28 november 1967

Majesteit,

Mag ik zo vrij zijn Majesteit het volgende onder Uw welwillende aandacht te brengen?

Ik ben Hoofd van de Lagere School in Overdinkel, een arbeidersdorpje aan de Duitse grens. Al enkele jaren hebben we voor deze school een extra leerkracht gehad, omdat hier veel kinderen zijn die om een of andere reden extra zorg behoeven.

Door deze extra leerkracht waren we in staat twee kleine klassen te vormen, waar kinderen in kwamen, die op dat moment daaraan behoefte hadden. Ik meen te mogen zeggen, dat we met deze twee klassen veel konden bereiken; de kinderen hadden daar de gelegenheid op eigen niveau te werken, het kwam hun karaktervorming ten goede, omdat hun

eigenwaarde werd vergroot^b, want werken in een normale klas is voor een moeilijk lerend kind reer deprimerend. Het was soms verrassend hoe een

onaangepast kind in zo'n kleine klas veranderde, meer plezier kreeg in het leren en daardoor ook veel prettiger werd in de omgang met de andere kinderen.

De Inspecteur van het Lager Onderwijs te Enschede en ook de Hoofdinspecteur waren reer met deze klassen ingenomen. Ook de Burgemeester van de gemeente Losser, waartoe Overdinkel behoort, juchte deze klassen toe. De Burgemeester, die het peil van zijn bevolking kent, hoopte door meer contact met de kinderen, Overdinkel langzaam aan uit het slop te kunnen halen.

Nu is helaas, ondanks de gunstige adviezen van de beide Inspecteurs, ons verzoek om een extra leerkracht, afgeweren. Wij zien ons dus nu genooddraakt deze kleine klassen op te heffen, wat voor de betreffende kinderen reer nadelige gevolgen zal hebben.

De onderwijsraad heeft ons geadviseerd meer leerlingen naar het B.P.G. te doen, wij proberen dit ook regelmatig. Toch zijn er hier veel kinderen, die niet op een dergelijke school, ^{passen} maar die toch extra zorg en aandacht behoeven.

Majesteit, zou U voor onze kinderen willen bemiddelen? Zou ik U namens deze kinderen mogen verzoeken hen te willen helpen; zij zullen U daar dankbaar voor zijn. Met verschuldigd hoogachting,
L. Castissima. Overdinkel.

Of dit resultaat heeft gehad? Jazeker, er bleef een extra leerkracht. En zo'n brief laat heel mooi zien, hoe de zuster en haar andere meesters en juffen,

zich met hart en ziel inzetten voor hun kinderen in Overdinkel.

Een schoolreisje van de katholieke meisjesschool in 1954 naar het Prins Bernhard Dal in Amersfoort, een voorloper van de huidige pretparken. Zuster Castissima (derde van links) draagt hier nog de karakteristieke hartvormige kap.

Met dank aan Bennie Nijhof.

Thea Evers

OVER BEVERS EN WILLEM LUBLINKHOF GESPROKEN

Inleiding

De HKL werd op een mooie zomerdag gebeld door mevrouw Nolda Lutke Schipholt-Bevers van de Enschedesestraat met de volgende vraag: 'Er moet aan de Brinkstraat een boerderijtje hebben gestaan op de plek waar nu Makelaardij Jansen is gevestigd. Het pand moet in 1927/1928 zijn afgebroken en mijn vader is er geboren, hij heeft er gewoond maar heeft er weinig over verteld. Mijn neef Willy Lublinkhof uit Zambia vraagt of er nog foto's van het boerderijtje zijn.'

Omdat het gezien de tropische warmte binnen beter toeven was dan buiten had Andries Kuperus direct gelegenheid om dit 'even' uit te zoeken. Er was niet direct een lichtje gaan branden maar bij het doorzoeken van ons fotobestand kwam een zeer oude, fraaie Ansichtkaart tevoorschijn met op de aangegeven plek een pand met een niendeur. Deze poort is verder op geen andere foto meer aangetroffen.

Als extra controle werd er een onlangs digitaal ingekleurde foto bij gepakt, om te zien of het om de juiste plek ging. Dat was inderdaad het geval. Achteraf bleek, dat deze moeite bespaard had kunnen worden, want de Ansichtkaart bleek ook in ons eerste fotoboek uit 1987 te staan (Losser en zijn kerkdorpen in oude foto's). Bij de foto, die hierboven is afgedrukt, staat het volgende onderschrift:

De Brinkstraat met rechts gedeeltelijk zichtbaar bakkerij Roberink, later Steggink. Het huis met het spitse dak was van moeder Vos. In de woning middenachter, met niendeur, woonde de heer Bevers ('n Baas). De huizen links daarvan, tot aan de dorpspomp, boden onderdak aan de families Lemmink (de Kuper), Vreriks en Morsink (Klopman). Links op de hoek, tegenwoordig Kloosterstraat/Brinkstraat, stond de gietijzeren dorpspomp en achter de leilinden en het hek stond het oude pand van Holst verscholen.

Mevrouw Lutke Schipholt was intussen zelf ook op onderzoek uitgegaan. In ons boekje bij de fietsroute 'Plaatsen van herinnering' (2013) vond ze zelf een foto van de vroegere slagerij van de Joodse familie Zilversmit. Op deze foto is de 'boerderij', als je weet waar je op moet letten, nog goed herkenbaar. De niendeur rechts is vervangen door een gewone deur en een raam. Bovendien is de datum waarop deze (zwaar beschadigde) foto gemaakt is nu vrij nauwkeurig te herleiden. Namelijk na de aanleg van het elektriciteitsnet (1919) en vóór de afbraak van de woning van Bevers in 1927/1928. Toch weer een stapje verder gekomen. De Brinkstraat heette toen overigens nog de Langstraat.

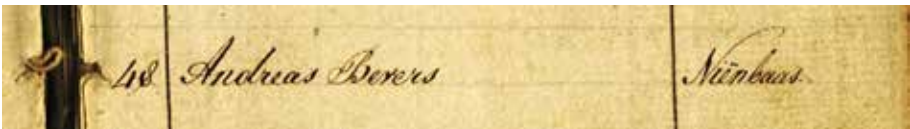

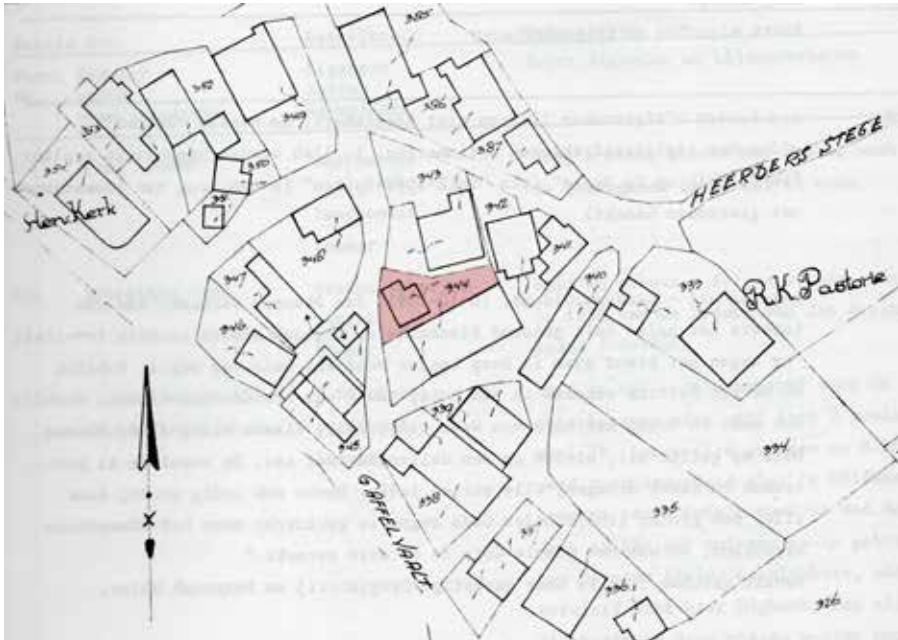

Uitsnede van de foto van Slagerij Zilvermit, met links en onopvallend het betreffende pand.

Een volgende stap was natuurlijk het raadplegen van deel 1 van ons veldnamenboek uit 1986 (Grondstukken en Bewoners in Dorp en Marke Losser omstreeks 1820). Zo komen we op het oudste kadastrale nummer, ingetekend op de eerste kadastrale kaart van Losser opgemaakt in 1819. Het blijkt nummer 344, destijds bewoond door de familie Bevers, zodat we nu helemaal zekerheid hebben. Volgens het veldnamenboek gaat het om een huurpand en de eigenaar was destijds ene J.H. Hetterman, kastelein in Emsbüren.

En dan is er als bron voor onderzoek nog het zakboekje van veldwachter Ruegg, waarin deze globaal tussen 1860/1870 de hoofden van huisgezinnen en hun bijnamen bijhield. Het huisnummer correspondeert door de latere omnummering niet met latere huisnummers. De bijnaam kan met de kennis van nu worden 'vertaald' in 'nieuwe baas'.

Detail D van sectie I-2 van de kadasterkaart van Losser opgemaakt in 1819.

Dit artikel geeft intussen wel aan hoe ver de Historische Kring Losser gevorderd is met het verzamelen en toegankelijk maken van informatie over Dorp en Marke. Daarbij kunnen we nog melden dat momenteel gewerkt wordt aan het digitaliseren van alle (drie) delen van het veldnamenboek en de bijbehorende kaarten. Het veldnamenboek is al heel lang uitverkocht en het bestuur beraadt zich over de vraag hoe deze informatie weer voor een breed publiek beschikbaar gesteld zal worden.

Over Bevers gesproken

Tot de afbraak van de woning in de Brinkstraat in 1927/1928 is deze bewoond geweest door de familie Bevers. Op het moment van de afbraak waren dat opa en oma Bevers - Lutke Schipholt. Nolda Bevers en haar neef Willy Lublinkhof zijn kleinkinderen van deze opa en oma.

Arnold Bevers (geb. 9-12-1867; overl. 4-9-1934) en Wilhelmina Lutke Schipholt (geb. 3-9-1877; overl. 12-6-1956) trouwden op 17-12-1901. Er was toen nog geen fotograaf in Losser en daarom is er pas drie jaar later een trouwfoto ge-

maakt, die hierbij is afgedrukt.

De fotograaf was waarschijnlijk speciaal uit Steenwijk gekomen om hier pas getrouwde stelletjes op de gevoelige plaat vast te leggen. Veel van de toenmalige 'import' in Losser en Overdinkel was immers uit Steenwijk en omgeving afkomstig!

Arnold Bevers en Wilhelmina Lutke Schipholt kregen 6 kinderen. Het eerste kind, een jongetje, werd levenloos geboren. Het tweede, weer een jongen, was Herman (geb. 9-11-1903; overl. 23-1-1993). Daarna kwamen er nog vier dochters. De derde dochter was Adriana Johanna (Antje).

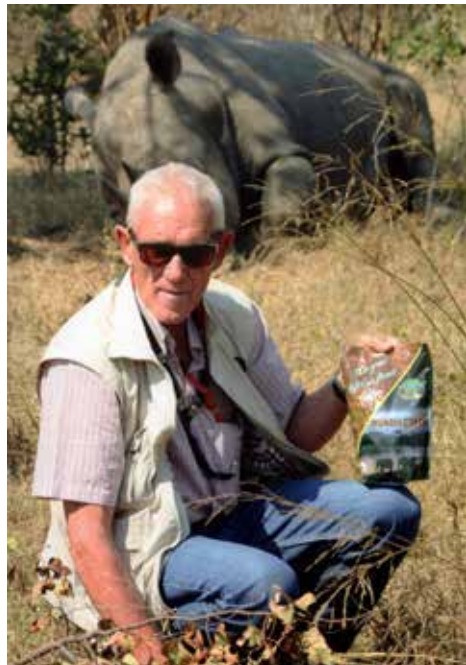
Herman Bevers trouwde op 13-8-1929 met Alberta Geertruida Warfum (geb. 17-4-1904; overl. 4-12-1955). Na hun trouwen gingen zij wonen in een nieuw gebouwd blok van twee huizen met huisnummer M 572 (nu Oldenzaalsestraat 96, naast de rotonde bij de Steenfabriek). Opa en oma Bevers-Lutke Schipholt gingen naast hen wonen en het huis aan de Brinkstraat werd afgebroken. Nolda is hun dochter.

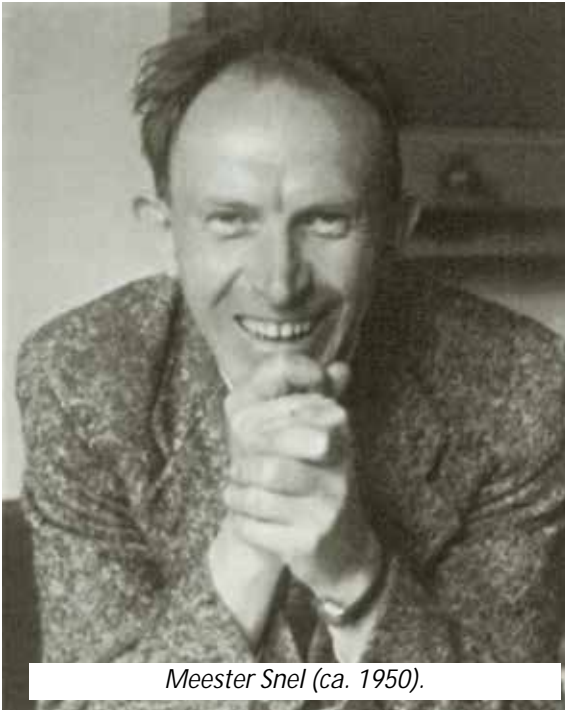
Antje Bevers trouwde op 10-11-1931 met Pieter Lublinkhof en hun zoon Willem is de neef van Nolda, waarmee dit verhaal begon.

Over Willem Lublinkhof gesproken

Als we het over Willem Lublinkhof gaan hebben dan hebben we het niet over zo maar een Lossernaar. Willem is op 19-12-1945 geboren in Losser maar woont al tientallen jaren in Zambia. En daar zal hij ook begraven worden. Dat graf ligt op de grootste koffieplantage van Zambia, waarvan hij de stichter is. 'Met dank aan God en meester Snel', zo vertelde hij in 2011 aan de redactie van 'Wij in Twente', een uitgave van ReggeMedia.

Willem Lublinkhof (foto collectie ReggeMedia/fam. Lublinkhof).

Meester Snel (ca. 1950).

Willem wordt beschreven als iemand die altijd positief is, een man met wilskracht en doorzettingsvermogen. Iemand die met 'nee' niet gauw genoeg neemt. Misschien dat deze karaktereigenschappen bij Willy (zoals hij als kind genoemd werd) extra sterk ontwikkeld zijn doordat hij veel te vroeg geboren werd en als kind fysiek achterbleef bij leeftijdgenootjes. Maar in het 'koppie' zat het wel goed, zo bleek ook op de christelijke lagere school in Losser. Meester Snel, die zelf ook wel preekte in

de hervormde kerk van Losser, vond dat Willem wel dominee kon worden. 'Meester Snel was een gedreven mens en de enige steunpilaar in mijn jeugd', zegt Willem.

Aan het eind van de HBS (Hogere Burger School) moet er een keuze gemaakt worden. Zijn diepgelovige moeder wil dat haar zoon theologie gaat studeren, maar zijn vader ziet in hem kennelijk een opvolger in het bedrijf en Willem gaat naar een opleiding voor pluimveehouders. In 1967, hij is dan 21 jaar oud, gaat hij voor Buitenlandse Zaken als ontwikkelingswerker naar Zambia. Hij werkt daar als voorlichter voor agrarische bedrijven. Als hij twee jaar later ontslagen wordt lijkt zijn Afrikaanse avontuur mislukt. Maar hij blijft in Zambia en gaat dan eerst aan de slag als manager op een melkveebedrijf. Met zijn eerder genoemde karaktereigenschappen slaagt hij er uiteindelijk in om een eigen boerderij op te bouwen. In 1972, als na vier jaar de eerste oogst gelukt is, trouwt hij met zijn Deense vriendin Meta Ratzer (geb. 26-8-1942). Ze krijgen drie kinderen. De oudste, Jesper (1975) neemt in 2009 het bedrijf over. Dochters Anne (1977) en Maria (1983) wonen in 2011 in Australië resp. in Engeland.

In 2000 raakt Willem ernstig gewond bij een verkeersongeluk. Hij ontwaakt uit zijn coma met een nieuwe droom: 'Koffie'. De koffieprijzen zijn op dat moment erg laag en veel boeren zijn daarom al gestopt, maar Willem 'droomt' ervan dat de prijzen weer zullen gaan stijgen. Dat heeft dan ook

nog even de tijd, want het duurt drie jaar voor je koffie kunt oogsten. Drie jaar later worden Willem en zijn vrouw het slachtoffer van een moord-aanslag die ze weliswaar overleven, maar die hun leven wel helemaal op de kop zet. Nooit wilden ze hekken, bewakers en tralies om en aan hun huis. Voortaan is dat anders.

In 2013 is de boerderij, die Mubuya genoemd wordt (naar de apenbroodboom), 1600 ha groot en werken er bijna 600 mensen in vaste dienst. Tussen april en september komen er nog eens honderden tijdelijke krachten bij voor de oogst van de koffiebonen. Koffie maakt dan overigens, om de risico's wat te spreiden, nog maar een derde uit van de totale productie. Het personeel heeft een eigen voetbalclub en hun kinderen gaan naar de Meester Snelschool, genoemd naar het door Willem zo bewonderde hoofd van de christelijke school van zijn jeugd in Losser.

Willem Lublinkhof met kinderen bij de Meester Snelschool in de Mubuya Community (foto collectie ReggeMedia/fam. Lublinkhof).

Met dank aan Nolda Lutke Schipholt-Bevers voor de informatie over haar familie en de mooie foto van haar grootouders en aan Hein de Vries uit Attlin (BC), die ons op diverse bronnen op internet attendeerde. Kijk eens op www.munalicoffee.com voor informatie over de Mubuya Farm. De informatie op deze site kunt u in meer dan 100 talen lezen, in het Nederlands maar ook in het Mongools en zelfs in het Fries (als u die talen tenminste machtig bent).

Andries Kuperus
Georg van Slageren

VAN DE WERKGROEP MARKESTENEN

In het eerste nummer van dit jaar hebben we al één en ander verteld over enkele teruggevonden Markestenen. Maar er moeten in de buurt van de Bethlehemsebeek nog meer van die markeringspunten liggen en er blijft dus genoeg 'werk aan de winkel'. Want het zou toch mooi zijn om ze zoveel mogelijk zichtbaar te maken dan wel ze te markeren. Bovendien, en dat is mooi meegenomen, is het een unieke bezigheid. Want wie houdt van de prachtige Losserse natuur, het buitenzijn, het struinen in struikgewas en over weilanden, of baggeren door sloten, kan zijn hart ophalen. Een beetje conditie is daarbij mooi meegenomen.

Niet direct onze missie, maar toch wel heel mooi was de tocht, die we als werkgroep maakten langs de rijksgrens. (Nederland-Duitsland).

Vroeger werden met enige regelmaat inspecties door de burgemeesters van grensgemeentes gehouden, om te zien of de plaats waar de rijksgrensstenen lagen nog wel klopte. Wij waren vooral benieuwd waar die grensstenen stonden en wilden ze ook fotograferen.

Op 1 juni hadden we afgesproken bij de boerderij van Herman Kraesgenberg aan de Denekampdijk. We werden gastvrij ontvangen door Herman en Marianne.

Onze gids Herman wist uiteraard precies te vertellen waar we wezen moesten omdat het hele traject over zijn grond voert. Door de weilanden, het struikgewas en over smalle vlonders ging het van iets voorbij Aarnink noordwaarts. Onderweg hebben we successievelijk alle stenen bewonderd en op de gevoelige plaat vastgelegd. Te beginnen bij grenssteen 6 II tot uiteindelijk bij grenssteen 13 op het erf van boer Oevermann, net aan de Duitse kant van de grens. Heel inspannend en een forse afstand te voet.

Werkelijk een schitterende tocht, die niet mogelijk zou zijn geweest zonder de medewerking van de heer Kraesgenberg.

De werkgroep in actie met de heer Kraesgenberg (2e van rechts).

Een geweldige vondst deden we een paar dagen later. Enkelen van onze werkgroep hadden via een lid van onze HKL de tip gekregen eens te gaan zoeken naar een Markesteen, die op de erfgrans van zijn land en de Bethlehemsebeek zou liggen.

Zo'n tip laat je uiteraard niet lopen. Na heel veel speurwerk leverde dat helaas niet op wat er van verwacht was, maar de stelligheid van de bewering dat daar 'iets' te vinden zou zijn, was een reden om daar in de buurt door te gaan met zoeken.

Een perceel verderop aan de Honingloweg misschien? Daar woont de familie Ten Venne. Dus daar navragen naar een markesteen in de buurt van de beek. Volgens de eigenaar moesten we maar eens kijken op zijn erf achter bij de beek; daar lag wel een grote steen. Hoopvol gestemd door een weiland en kruipend onder het schrikdraad door op zoek naar 'de schat'. En precies in de bocht van de beek, die bijna droog stond, bevond zich inderdaad een prachtige steen. Dat moest hem zijn! Maar helaas, fototoestel vergeten!

Dus hebben we als werkgroep op een mooie middag in september, na een afspraak met de heer Ten Venne, gewapend met een echte prikstok en camera's, onze vondst bewonderd, van alle kanten gefotografeerd en via gps de plaats vastgelegd waar hij wellicht al eeuwen ligt. Een naam heeft hij nog niet. Wie heeft een suggestie?

Ook de heer Ten Venne willen we bedanken voor zijn hulp.

Tenslotte hebben we in oktober voor de derde keer, gewapend met prikstokken, in de droogstaande Bethlehemsebeek bij ons HKL lid, de heer Loos gezocht naar een mogelijke markesteen.

Helaas leverde al dat prikken in de beek en aan de opstaande oevers weer niets op.

Neemt niet weg dat we blijven volharden en ergens in die buurt nader moeten informeren.

Mogelijkerwijze zijn er onder onze lezers mensen die ons misschien verder kunnen helpen.

We houden ons aanbevolen!

Werkgroep Markestenen (Harry Dekkers, Peter Heerink, Andries Kuperus, Chris Meekers, Bennie Nijhof, André van der Veer en Henk Stobbe)

DE TRAMWAGON BIJ OVERDINKEL (HET VERVOLG)

In Oet Dorp en Marke (2012-3) verscheen van Bennie Nijhof en ondergetekende het artikel 'Speuren naar een tramwagen bij Overdinkel. Motorwaggen 1 van de T.E.T.'

Hoewel de HKL niet met name wordt genoemd is het wel erg toevallig dat de Gemeenteraad van Losser de zaak in de loop van 2013 op de agenda zet en B&W opdraagt, weer met de eigenaar Joop Olde Heuvel in gesprek te gaan. Deze houdt voet bij stuk en stelt als voorwaarde voor het verwijderen van de motorwagen, het verkrijgen van een bouwvergunning voor een zomerhuisje, op dezelfde plek. Dit wordt door de Gemeente geweigerd en de kwestie raakt weer in een impasse.

Intussen is er ook een nieuwe gegadigde voor de wagen en wel bij monde van de Enschedese wethouder Hans van Agteren, die 'zal laten onderzoeken of dit historisch waardevolle object naar Enschede kan terugkeren, omdat de motorwagen immers een onderdeel uitmaakt van de historie van de stad'. Dat is juist, want in Losser heeft dit voertuig nooit dienst gedaan.

Maar ook de Tramweg Stichting blijkt al vanaf 1974 bezig te zijn met de eigendomsverwerving van het object. In 1983 zijn er al afspraken gemaakt met onze toenmalige wethouder Schulten. Toch lijkt de hele kwestie nadien weer uit beeld te zijn geweest. Dit blijkt echter niet het geval, want eind 2015 wordt door Gemeente en Provincie aan de heer Olde Heuvel toch een bouwvergunning verleend voor een vervangend verblijf, met een inhoud van 25m³.

Onwetend van dit alles hebben wij de locatie dit voorjaar bezocht en dan staat de motorwagen nog idyllisch tussen het jonge groen.

Het afvoeren naar de stalling (september 2016).

Wij worden dan ook volkomen verrast door een bericht op Facebook, dat de wagen 17 september 2016 is afgevoerd en, in afwachting van restauratie, is gestald in een loods in Nagele in de Noordoostpolder.

De start van de restauratie duurt nog wel een jaar. Er moet eerst een onderstel worden getekend en een begroting gemaakt, waarmee de subsidie verstreckende fondsen zullen worden benaderd. Onderdelen die er niet meer zijn, moeten weer gemaakt worden.

Daarna moet onder meer een geheel nieuw onderstel worden geconstrueerd. Wel zijn de afgelopen decennia al vele originele onderdelen verzameld. Het beoogde eindresultaat is een (hopelijk) rijvaardige tram, die een goed beeld geeft van de Enschedese tram van weleer, en die bovendien een belangrijke fase in de ontwikkeling van de Nederlandse elektrische tram representeert.

Andries Kuperus

Met dank aan de heer Roel Ras voor het beschikbaar stellen van het (foto)materiaal.

Bron: De heer J.J.G Koopmans van de Tramweg Stichting werkgroep TET1 www.miniatuurbussen.nl

PAULTJES HERINNERINGEN (8) DE HEG

Hotel Hut (later Hotel Centraal).

Losser eind jaren vijftig. De dorpskern straalde een en al rust uit. Als kinderen konden we volop op straat spelen zonder van de sokken te worden gereden of te worden gehinderd door gearkeerd blik. Stoeprand gooien met een bal bijvoorbeeld of een partijtje voetbal spelen op straat met buurtjongens, tollen, hinkelen, verstoppertje spelen. Dit alles is in de huidige 21e eeuw vrijwel onmogelijk geworden en veel van de genoemde straatspelen kent de huidige jeugd zelfs niet meer. Op straat spelen is vervangen door allerlei elektronische spelletjes en beeldschermen in huis.

Ook de Losserse volwassenen kenden toen een andere invulling van de week. Werk stond op plaats één, ontspanning was bijzaak. Er werd zes dagen per week hard gewerkt. Toen landelijk werd besloten, dat de werkweek voor 'de arbeiders' op zaterdagmiddag om 12 uur eindigde hoor ik het mijn vader, die een expeditiebedrijf runde, nog zo zeggen: 'Dit kan de economie nooit verwerken, het land gaat naar de knoppen'. Later ging de zaterdagmorgen er ook af en werd zelfs de 36-urige werkweek ingevoerd.

Het enige verzetje van veel Lossernaren bestond op zondagmorgen uit een bezoek aan één van de vele cafés die ons dorp toentertijd rijk was. Wij woonden op de hoek van de Braakstraat en de toenmalige Driehoekstraat, waar nu supermarkt EMTÉ is gevestigd, in het vroegere postkantoor. Strategisch en centraal gelegen dus en op zondagmorgen met name een looproute naar en van hotel Hut (later hotel Centraal) aan de Kosterstraat. Ons huis was omzoomd door een meterhoge beukenhaag, die een onwaarschijnlijke aantrekkingskracht bleek te hebben op de cafébezoekers, die zich na een paar uur achter de jenever en de brandewijn, rond het middaguur huiswaarts begaven om zich tegoed te doen aan de kippensoep, die al de hele morgen op het vuur stond te 'trekken'.

Rond half een kwam dan de individuele optocht van de dronkenlappen vanuit hotel Hut richting huis op gang en wij, het gezin Bulters, stonden voor het raam om de jenever- en brandewijngebruikers voorbij te zien komen. Dat was een belevenis op zich. De hele Braakstraat werd van links naar rechts en omgekeerd gebruikt. Dat kon ook, omdat er vrijwel geen autoverkeer was en er geen geparkeerd blik stond. Maar op het einde van de straat doemde dan onze beukenhaag op. Je kon het voorspellen en uittekenen: De dronkenlap ging eerst naar links richting het woonhuis van molenaar Hendrik Kellerhuis en zijn vrouw Marie Snoeijink en toen pootje over helemaal naar rechts richting ons huis en dus de heg. Daar eindigde met veel gekraak voorlopig de wandelroute en het zondagsuitje van de middenstander. Mijn vader toog naar buiten en hielp het drankorgel weer op de been. Die zette onvast zijn weg voort richting de kippensoep en de divan. Later kwam dan dronkenman nummer twee en dat ging dan zo een tijdje door.

Een week later herhaalde zich hetzelfde tafereel met vaak dezelfde hoofdrolspelers, die op werkdagen weer achter de toonbank waren te vinden of de bestellingen bezorgden. Wij keken er als kind elke zondag naar uit. Nu maakt het GPS-systeem het terugvinden van het huisadres ook voor dronkenlappen een stuk gemakkelijker. De moderne tijd is niet tegen te houden. Losser heeft er wel een attractie minder door gekregen. De beukenheg is verdwenen, maar die staat in mijn geheugen gegrift.

Paul Bulters

'VELEN HEBBEN EEN MENING ZONDER TE WETEN' (HERMAN FINKERS)

Op 15 november werden wij als HKL opgeschrikt door een persbericht van de Gemeente Losser waarin werd aangekondigd dat het subsidiebeleid helemaal op de schop gaat. In de bij geleverde stapel papieren viel te lezen dat onze jaarlijkse subsidie van € 1.500 teruggebracht wordt naar NUL en dat we voor het gebruik van MP16 (ons 'clubhuis') ongeveer € 700 gaan betalen. Deze ramp treft niet alleen ons, maar nog tientallen andere verenigingen in onze gemeente, die sinds enkele jaren naar buiten toe 'verkoch't' wordt als de 'Schatkamer van Twente'. Wij ondersteunen dat motto van harte, maar gaan nu twijfelen of het wel waar gemaakt blijft worden. Wij krijgen het gevoel dat we in het 'Afvalputje van Twente' terecht gaan komen.

Na lezing van al die somber stemmende papieren moest ik denken aan woorden van Herman Finkers, die door wethouder Hassink onlangs gebruikt werden in een boekje met herinneringen aan de kortstondige vluchtelingenopvang vorig jaar december in De Fakkel. Dat was dus in een heel ander verband en Joop Hassink is ook niet direct verantwoordelijk voor de inhoud van het nieuwe subsidiebeleid maar ik vind het citaat te mooi om nu niet te gebruiken.

Vierenveertig jaar lang (vanaf de oprichting in 1969 tot 2012 ontving de HKL jaarlijks 'structureel' óf niets óf slechts een symbolische bijdrage van de gemeente met als climax in 2012 een bedrag van € 231. In 2013 werd nieuw beleid ingevoerd en kregen wij jaarlijks een bedrag van € 1.500 als 'waarderingsubsidie'. Bovenop het vrij gebruik van MP16 (wij betalen wel zelf de torenhoge energiekosten) hebben wij dat bedrag ook ervaren als een te-rechte waardering voor het werk dat de HKL voor de Losserse gemeenschap doet. Die waardering voelden wij ook toen ons in 2013 de gemeentelijke cultuurprijs werd toegekend.

Nu is alles opeens anders, tenminste zo voelen wij dat. Dat er wijzigingen in het verschieft lagen wisten wij al. In januari van dit jaar organiseerde de gemeente bijeenkomsten met de verenigingen. De teneur op die avonden deed al het ergste vrezen. Zo bleek dat de gemeente eigenlijk van mening is dat men de hobby van een handjevol bestuursleden financiert. In een schriftelijke reactie op die avond hebben wij te kennen gegeven dat wij zo'n visie zeer betreuren. Op die brief is door de gemeente op geen enkele wijze gereageerd. De ruimte ontbreekt om hier uit de doeken te doen wat de HKL allemaal doet en gedaan heeft. Voor onze leden is dat ook niet nodig, want die weten het wel. Ondermeer door hun enthousiasme groeide ons leden-

tal van 800 in september 2015 naar 975 op dit moment (november 2016). In het gemeentehuis is ook bekend wat de HKL doet, maar kennelijk niet bij iedereen. Wij ontkomen daarom niet aan de gedachte dat degenen die direct verantwoordelijk zijn voor de voorgenomen herziening van het subsidiebeleid wel een mening hebben over de HKL, maar zonder te weten van haar betekenis voor de Losserse gemeenschap.

Georg van Slageren

